

ÖSSZEFOGLALÓ

TARTALOMJEGYZÉK

01.	ELŐSZÓ	6	11.	KÜLFÖLDI HALLGATÓK ÉS MOBILITÁS	65
02.	ÖSZTÖNDÍJAK	9	12.	BÜROKRÁCIA	71
03.	KOLLÉGIUMOK	15	13.	KÖZPONTI PONTHATÁR A 41 SZAKON	77
04.	OKTATÓI FELELŐSSÉG, OKTATÓI MUNKA	23	14.	EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK	83
05.	ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁGI PROGRAM	29	15.	NYELVI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE AZ INTÉZMÉNYEKBEN	89
06.	TUDOMÁNYOS ÉLETPÁLYA	35	16.	TANÁRKÉPZÉS	95
07.	TEHETSÉGGONDOZÁS	43	17.	KÜLFÖLDÖN TANULÓ MAGYAR DIÁKOK	101
08.	INFRASTRUKTÚRA	49	18.	KÜLHONI HALLGATÓK	107
09.	A KÉPZÉSEK TARTALMA	55	19.	EGYÉB FELVETÉSEK, PROBLÉMÁK	123
10.	KÖTELEZŐ NYELVVIZSGA	61			

01. ELŐSZÓ

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK) 2017. április 28-án hirdette meg a #Jövőkép Programot, melynek kifejezett célja, hogy a hallgatók szemszögéből tárja fel a döntéshozók előtt a magyar felsőoktatás problémáit, egyidejűleg azokra válaszokat és megoldási javaslatokat adjon, valamint megfogalmazza a hallgatók jövőképét hazánk felsőoktatásának minden kiemelt területén.

A programsorozat 2017. május 9-én indult a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen, és június 15-én Baján, az Eötvös József Főiskolán ért véget. A több mint egy hónapon keresztül tartó fórumorozat során – a vizsgaidőszak ellenére is – nagy érdeklődés volt tapasztalható a 21 magyarországi, 3 külföldi és 2 külhoni állomáson.

A beszélgetéseken a felsőoktatás minden területéhez kapcsolódóan elhangoztak észrevételek, egészen pontosan 163 problémát rögzítettünk a fórumorozaton.

Jelen összegzés célja, hogy a gyakran – általános egyetértés mellett – elhangzott felvetéseket rögzítse. A felvetések megoldásainak egy része gyorsan kezelhető, de elkötelezettek vagyunk a hosszabb távon eredményt kiváltó intézkedések kezdeményezésében is, hogy ezzel is támogatni tudjuk a jövő generációinak a megfelelő körülmények kialakítását. Ebben a szellemiségben fogalmaztuk meg gondolatainkat, javaslatainkat és kezdeményezzük a kormányzattal történő egyeztetéseket.

Az egyes fejezetek felvetések alapján fogalmazódtak meg, melyeket egy általános bevezetéssel, **“helyzetképekkel”** indítunk, majd általános visszajelzést adunk az állomásokon megfogalmazott problémákról az **“állomásképpel”**, az egyes témákat ölelő hallgatói hangulatról a **“fórumképek”** tanúskodnak, a **“megoldási javaslataink”** a kiutat, míg a **“jövőképek”** azt a víziót mutatják, melyet a beszélgetések alapján szeretnénk látni az adott területeken.

02. ÖSZTÖNDÍJAK

2.1. Helyzetkép

A felsőoktatási ösztöndíjrendszer forrásait normatíva formájában a nemzeti felsőoktatási törvény (2011. évi CCIV. tv.), keretszabályait az 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet szabályozza. A legutolsó számottevő forrásbevonásra 2007-ben, a második Gyurcsány-kormány idején került sor a hatályos kormányrendelet megalkotásával egyidejűleg, azonban ez – sajnos – egybe esett a jogosultak arányának drasztikus csökkentésével, ezáltal jelentős károkat okozva a rendszerben. Ez mára azt idézte elő, hogy az alrendszer válsága hatványozott kihívást jelent, és azonnali megoldásra vár.

A több kisebb, toldozó-foldozó jellegű módosításon átesett szabályozás mára nem csak elavulttá, de áttekinthetlenné is vált. A hallgatók nem tudják előre tervezni, jogosultak-e, és ha igen, mekkora ösztöndíjra. Ráadásul a mai technológiai keretek között sokkal könnyebben szereznek tudomást a különböző felsőoktatási intézmények eltérő, gyakran ellentmondásos gyakorlatairól is.

Mindezek jelentősen fokozzák az alacsony – és nem mellesleg 10 éve változatlan – összegek miatti elégedetlenséget.

A HÖÖK meggyőződése, hogy a rendszerben fellelhető hibákat azonnal orvosolni kell. Ennek érdekében fogalmaztuk meg javaslatcsomagunkat egy átlátható, követhető rendszerre. Ezek átültetése a garancia arra, hogy az állam által az ösztöndíjrendszer céljául rendelt közpolitikai célkitűzések (hozzáférhető felsőoktatás, magasabb hallgatói teljesítmény stb.) végre világosan és egyértelműen érvényesülhessenek, és így a források hatékonyabban kerüljenek felhasználásra.

További várható hatás a hallgatói elégedettség növelése – nem csak a 2007-es reálérték visszaállítása, de az átláthatóbb szabályok lefektetése által is.

A javaslatok kidolgozását megelőzően, azok megalapozása érdekében a HÖÖK felmérést készített a jelenlegi ösztöndíjrendszer hatékonyságáról és az ösztöndíjak szerepéről a hallgatók körében. A felmérések is igazolták, hogy a rendszerben rendet kell tenni, az ösztöndíjak emelése mindenképpen szükséges, hiszen a tíz éve változat-

lan összegek mára távol kerültek valódi rendeltetésüktől, illetve a rászoruló hallgatók megélhetéséhez ezen ösztöndíjformák már nem tudnak érdemben hozzájárulni. A felmérés igazolta azt is, hogy az ösztöndíj már csak a nevében ösztönöz(ne), de a minél jobb hallgatói teljesítmény eléréséhez nem jelent valós motivációs eszközt.

2.2. Állomáskép

A #Jövőkép Program összes állomásán kiemelt témaként jelentek meg az ösztöndíjakhoz köthető problémák, szinte mindenhol elsőként kerültek elő az ezzel a területtel kapcsolatos felvetések. Minden intézményben általános elégedetlenség és felháborodás volt tapasztalható, valamint az azonnali változtatás igénye merült fel az ösztöndíj rendszerrel kapcsolatban.

Kutatási eredményeinkkel összhangban a fórumokon is elhangzott, hogy a tanulmányi ösztöndíj alacsony összege nem bír motiváló erővel, a kapott összeg nem elegendő a megélhetés, akár önfenntartás támogatására, így a munkavállalás nem pusztán a jövedelemkiegészítés és tapasztalatszerzés egyik módja, hanem sok esetben létkérdés.

Az egyetem melletti munkavégzés a visszajelzések alapján a legtöbb hallgató esetében sajnos a tanulmányok rovására megy. A korai és „túlzott mértékű” munkavállalás további veszélye, hogy a cégek idejekorán „elszívják” a hallgatókat.

Az ösztöndíjak elosztási módszerével is problémák vannak. A számítási módszerek nem kellően differenciáltak, ezért torz és igazságtalan eredményeket okoznak. A szociális ösztöndíjaknál problémát okoz, hogy kellő jogosítványok hiányában a rendszer még mindig nem tudja teljes mértékben kiszűrni a nem rászoruló hallgatókat. Egyes intézményekben a pályáztatáshoz és/vagy az ösztöndíjak kifizetéséhez kötődő túlzott bürokrácia, illetve az ösztöndíjak határidőn túli utalása tovább nehezíti a helyzetet.

2.3. Fórumkép

„Orvosnak készülök, 4.5-s átlag után 10.000 forintot kapok, valaki szerint ez motiváló?”

„Ha jól akarok tanulni, nem megyek el dolgozni, de akkor nem tudok megélni: ördögi kör.”

2.4. Jövőkép

Az ösztöndíjrendszer a felsőoktatás hozzáférhetőségét érdemben segíti, a hallgatók élethelyzetét támogatja, a teljesítményeket elismeri, ösztönző és átlátható.

2.5. Megoldási javaslatok

- A Fokozatváltás a felsőoktatásban 2.0 stratégia rögzíti a társadalmi mobilitás területén látható rossz tendenciákat, éppen ezért rögzíteni szükséges a juttatási rendszerek átalakításának feladatait.
- Rendszerszintű átalakítások, a juttatási rendszer általános reformja.
- Általános forrásbővítés, legalább a 2007-es reálérték visszaállításával.
- Általános, a felsőoktatási intézmények egészére kiterjedő vizsgálat a jelenlegi jogszabályok betartásáról.

03. KOLLÉGIUMOK

3.1. Helyzetkép

A felsőoktatási intézményekben működő kollégiumok a lakhatás biztosítása révén sok hallgató számára a tanulmányokhoz, a tanuláshoz való hozzáférés alapfeltételét jelentik.

Jelenleg a felsőoktatásban 54.500 kollégiumi férőhely van, ebből 44.400 állami fenntartású intézmények kezelésében van. E férőhelyek több mint 85%-a nem felel meg a jelenlegi jogszabályi minimumfeltételeknek.

A fővárosi és vidéki intézményekre is egyaránt jellemző, hogy a képzéseikhez tartozó kollégiumi kapacitásokat jelentősen meghaladják a szükségletek. Idősoros adatok alátámasztják, hogy a szükséglet az évek során nem változott, tehát a probléma megoldása erőforrásbevonást, kapacitásbővítést igényel. Kiemelten igaz ez a jelenlegi ingatlanpiaci helyzetben, mely a kapacitáshiányt tovább növeli. Felméréseink alapján a hallgatók alapvetően elégedettek a kollégiumi szolgáltatásokkal: költséghatékony és elfo-

gadható életminőséget nyújtó lehetőségként azonosítják. A kollégiumi adatgyűjtésünk ugyanakkor rámutat, hogy a meglévő kollégiumi épületek fejlesztésére és állagmegóvására is több forrást kell fordítani, hiszen a vizsgálat adataiból látszik, hogy az elmúlt években a kollégiumok több mint felénél nem történt anyagi ráfordítás egyik fent jelölt területen sem.

A kollégiumi lakhatás minél szélesebb körű biztosítása az átlagos és a kríziscsoportokhoz (pl. hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű hallgatók) tartozó hallgatók tanulmányainak eredményessége szempontjából is kiemelten fontos, hiszen a hallgatók szűkös kiadásszerkezetét ellensúlyozva hatékonyan hozzá tud járulni az elfogadható életszínvonal eléréséhez. A kapacitáshiány az elmúlt években is komoly problémát okozott a felsőoktatásban, a következő évek bérleti díjainak változása az eddig elmaradt fejlesztéseket teszi rendkívül sürgetővé.

A hallgatók érdeke azt diktálja, hogy a fejlesztésekkel a kollégiumok a mostani átlagnál magasabb életszínvonalat tudjanak biztosítani, hogy a kedvezményes lakhatás mellett a hallgatók jóllétét tekintve is versenyképes alternatíva maradjon.

A fenntartás forrását biztosító kollégiumi normatíva 2006 óta változatlan, mértéke 116.500 Ft/év/hallgató, így az intézmények vagy más forrásokat kénytelenek átirányítani, vagy nem tudják biztosítani a fenntartást megfelelő színvonalon. A külföldi hallgatók után járó magasabb állami támogatás mára általános gyakorlattá tette ezen csoport előtérbe helyezését – a helyzet átfogó rendezése helyett. A HÖÖK szerint rendezni kell a kollégiumfenntartás finanszírozását, a jelenlegi rendszer megtartása esetén a normatívát legalább 168.000 Ft-ra kell növelni, hallgatónként, éves szinten.

Az Országos Kollégiumfejlesztési Stratégia választ ad az állapotmegőrzésre, a fejlesztésre és az új férőhelyek létrehozására, továbbá kijelöli a szabályozásra és fenntartásra vonatkozó jövőbeni feladatokat is.

3.2. Állomáskép

A #Jövőkép Program szinte minden helyszínén kiemelt témaként jelentek meg a kollégiumokkal kapcsolatos kérdések. Általánosan elmondható, hogy nagy a várakozás az Országos Kollégiumfejlesztési Stratégia elindulásával, végrehajtásával kapcsolatban.

Minden helyszínen megerősítést nyert, hogy a meglévő kollégiumok jelentős részénél szükségesek a felújítások, illetve nem lehet tovább várni a férőhelyek bővítésével, új kollégiumi épületek építésével. Volt olyan intézmény, ahol a hallgatók elmondása alapján a férőhelyek száma olyan kritikus szintet ért el, hogy egy kar hallgatói mindössze 10 %-ának lehetett kollégiumi elhelyezést biztosítani.

Problémát jelent, hogy az egyre növekvő külföldi hallgatói létszám – a számukra prioritásként biztosított férőhely miatt – még tovább súlyosbítja a kapacitáshiányt. A fenti problémák miatt különösen nagy érdeklődéssel, kitüntetett figyelemmel követik a hallgatók a Kormány által elfogadott Országos Kollégiumfejlesztési Stratégiában lefektetett intézkedések megvalósítását.

Több olyan intézményben, ahol jelenleg is vannak PPP konstrukcióban üzemeltetett kollégiumok, a hallgatók arról számoltak be, hogy sokszor problémás az együttműködés a szolgáltatókkal, valamint az új létesítményekben nem biztosítottak a közösségi helyiségek, a tanulószobák. A fórumon szóba került a mai napig esetlegesen biztosított szakkollégiumi férőhely és együttlakás lehetősége is mint megoldandó probléma.

3.3. Fórumkép

„Hogyan fogják a külföldi hallgatók elhelyezését megoldani, ha a már bent lévő hallgatók számára sem elég?”

„Hát van olyan kóli, ahol erős gyomor és jó idegek kellene a mindennapokhoz.”

3.4. Jövőkép

A kollégiumok modern, korszerű létesítmények, melyek elérhető áron jelentenek biztos lakhatást, ezáltal támogatják a felsőoktatás hozzáférhetőségét, kielégítik az igényeket, támogatják a tanulást, alkalmasak a közösségi élet szervezésére, a tehetséggondozás terén végzett feladatok ellátását segítik, és betöltik a felsőoktatási lét tekintetében megfogalmazható legfontosabb funkciókat.

A rendszer fenntartható, a jogszabályok szerint működik, az üzemeltetés szemlélete – minden létesítmény esetében – hallgatóközpontú.

3.5. Megoldási javaslatok

- Az Országos Kollégiumfejlesztési Stratégia felülvizsgálata, majd végrehajtása az intézmények és érintettek visszajelzéseinek figyelembevételével, fokozott bevonásával.
 - El kell végezni a jelenlegi szabályozás felülvizsgálatát, és meg kell újítani a – jelenleg hatályos – vonatkozó szabályokat, kritériumokat.
 - Meg kell vizsgálni a jelenlegi finanszírozási rendszert, azt meg kell újítani, fenntartható modellre van szükség.
 - A külföldi hallgatók kollégiumi jelenlétének arányát maximalizálni kell.
 - Átfogó, a szakkollégiumok helyzetét rendező intézkedésekre van szükség.
 - A nem állami finanszírozású – különösen az egyházi fenntartású – intézményekre vonatkozóan is kollégiumfejlesztési stratégiát kell készíteni.
- Tisztázni szükséges a PPP szerződésekkel működő kollégiumok üzemeltetését. Kérjük a mihamarabbi megszabadulást az élehetetlen konstrukcióktól.

04. OKTATÓI FELELŐSSÉG, OKTATÓI MUNKA

4.1. Helyzetkép

Az oktatói felelősség és az ezzel kapcsolatos szabályozás hiányzik a magyar felsőoktatás működését meghatározó jogszabályi környezetből. Az oktatás minőségével kapcsolatban a jogszabályok rendelkeznek ugyan az oktatói munka hallgatói véleményezésének (ismert rövidítései: OMHV vagy OHV, továbbiakban: OMHV) egyes elemeiről, de ezen túl az intézmények hatáskörébe tartozik a részletes OMHV-szabályzat megalkotása. Éppen ezért nincs egy általánosan elfogadott alapelveken alapuló, akár az egyes intézmények összehasonlítására is alkalmas véleményezési rendszer, ráadásul a legtöbb intézményben még a saját belső nyilvánosság számára is elérhetetlenek az egyes oktatók, tantárgyak eredményei.

4.2. Állomáskép

Szinte az összes #Jövőkép állomáson említésre kerültek az OMHV-val és az oktatókkal kapcsolatos problémák. Általánosságban megtudhattuk, hogy a legtöbb helyen

hiányzik az érdeemben működő belső minőségbiztosítási rendszer. Az oktatói munka hallgatói véleményezése a hallgatók szerint nem tölti be funkcióját. Ennek elsődleges oka, hogy a nyilvánosság kérdését az intézményeken belüli szabályzók rendezik, és az intézmények szinte kivétel nélkül nem élnek azzal a törvényi lehetőséggel, hogy a hallgatók részére általánosan megismerhetővé tegyék az eredményeket, több helyen az oktatók dönthetnek eredményeik megismerhetőségéről. Ennek következménye, hogy a hallgatók jelentős része nem látja értelmét a kérdőívek kitöltésének, hiszen nem ismerhetik meg azok eredményeit, és nem látják, hogy véleményüknek bármilyen következménye volna.

Szóvá tették azt is, hogy míg a hallgatói és foglalkoztatási követelményrendszerek rendelkeznek bizonyos kötelezettségekről az oktatók számára is, ezek betartása nehézkesen vagy egyáltalán nem működik, következményeket sem rögzítenek annak elmulasztásához.

A munkáltatói szankciók, intézkedések nincsenek meghatározva, és az sincs tisztázva, hogy hogyan alakulnak a hallgatók részére előírt kötelezettségek, ha azokat az oktató mulasztásából adódóan nem tudják – az eredeti

határidőre – teljesíteni (kiemelten a különböző határidők be nem tartása okoz problémát).

Többen jelezték, hogy sok esetben az egyes tárgyakhoz kapcsolódó tanulmányi kötelezettségeket nem teszik időben közzé, időközben módosítják vagy csak pár nappal a vizsga előtt közlik – ez még záróvizsga esetében is előfordult. Más nézőpontból jelent gondot, amikor egy több tíz oldalas beadandó határideje után néhány órával már egy egész évfolyam megkapja a jegyét. Általánosságban is hiányolják a hallgatók beadandók esetén a jegyen túli részletesebb értékelést, visszajelzést munkájukról, amelyek segítségével fejlődni tudnának.

Több helyen említették, hogy szemléletváltásra van szükség a tananyag összeállítására és az oktatással kapcsolatos módszertanok tekintetében, illetve problémát okoz, hogy a piacon értékesíthető szaktudást biztosítani hivatott gyakorlati tárgyak esetében is sok olyan oktató tanít, akinek egyáltalán nincs piaci gyakorlata.

4.3. Fórumkép

„Az OMHV nem működik, de önmagában amúgy is kevés lenne.”

„Azt érzem az oktató bármit megtehet, például egy zárthelyi kijavításához néha 3 hét sem elég.”

4.4. Jövőkép

Az oktatók munkájukat maradéktalanul ellátják, a tudományos életpályára koncentrálnak, feladataik elvégzésében pontosak, a környezeti visszajelzésekre nyitottak és befogadóak, a folyamatos fejlődésben elkötelezettek – a mindennapokban motiváltak.

4.5. Megoldási javaslatok

- Az oktatói kötelezettségek, az ezekhez kapcsolódó – negatív és pozitív – következmények rögzítése szabályzati szinten, a tanulmányi szabályok betartásának nyomon követése és értékelése a minősítés során.

- Az OMHV működése szempontjából jogszabályi szinten szükséges garanciákat lefektetni. (Kiemelten fontos a nyilvánosság általános biztosítása.)
- Az oktatók kurzusainak magasbb szintű szakmai ellenőrzése, olyan minősítési rendszerrel, amelyben az oktatás is szerepet kap.
- Szigorúbban kell kezelni az oktatók felkészültségét, a kompetenciákkal és a fejlődéssel kapcsolatos elvárások minőségbiztosítását.
- Biztosítani kell az oktatók naprakész, versenyképes tudásának feltételeit, különösen azokon a területeken, ahol szoros a piaccal való kapcsolat.
- Biztosítani szükséges annak a feltételeit, hogy az oktatók a felsőoktatási intézményekben folytatott munkájukat hivatásként fogják fel, ahol az oktatás színvonalát elsősorban az ő munkájuk és hozzáállásuk határozza meg.

05. ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁGI PROGRAM

5.1. Helyzetkép

Az Új Nemzeti Kiválósági Program (továbbiakban: ÚNKP) 2016-tól már az alapképzésbe járó hallgatókat is segíti a mester- és doktori képzésben tanulók mellett. A Kormány a 2017-18-as tanévre – hozzávetőleg – 4 milliárd forintot biztosít a program számára, az alapképzésben részt vevő sikeres pályázó havonta 75.000 Ft-ot, míg a mesterképzésre járók 100.000 Ft-ot kaphatnak.

5.2. Állomáskép

Az ÚNKP más fejezetek alá is besorolható volna, azonban annyi állomáson került elő hosszas beszélgetéseket elindítva, hogy úgy véltük, önálló bemutatást igényel.

Az ÚNKP rendkívül népszerű, teljes támogatást élvez a hallgatók körében, örömmel látták, hogy immár alapképzésre járó hallgatók is pályázhatnak. További pozitív visszhangot kapott a program költségvetési bővítése, mely során még több hallgató számára biztosított az eredményes pályázás.

Azonban több helyszínen is felmerült a pályázatok beadásának körülményes eljárásrendje. A hallgatói vélemények alapján eredményesebb lenne egy online pályázatkezelő rendszer kialakítása, mely könnyebb pályázati munkafolyamatot eredményezne, valamint elúzná a korszerűtlen technikák kevésbé hatékony jelenlétét, kiaknázva helyette a XXI. század adta lehetőségeket. Konkrét példa az elektronikusan benyújtandó dokumentumok beadásának CD-n történő előírása.

Minden olyan helyszínen, ahol szóba került a program, elmondták, hogy a további fejlődés érdekében a működési keretek, illetve az eljárásrend meghatározásánál fokozottan szükséges bevonni a hallgatói önkormányzatok képviselőit. Megfontolásra javasolták, hogy akár az eddigi kedvezményezettek köre is véleményt alkothasson.

Ahhoz, hogy a lehető legalacsonyabb szintre szorítsuk az értékelési torzulásokat, hatékonyabb munkavégzést eredményezne, ha a hallgatói képviselet bevonásra kerülne a bírálói folyamatokba, illetve a részletes szempontrendszer kialakításába.

Többször is szóba került az is, hogy az intézmények számára szükséges lenne nagyobb mozgásteret hagyni, tekintettel az intézményi sajátosságokra.

5.3. Fórumkép

„Semmit rólunk nélkülünk!”

“Az ötlet jó, de miért nem lehet 21. századi pályázati rendszert mögé rakni?”

5.4. Jövőkép

A Program a magas színvonalú munkát ösztönzi, támogatja, elismeri. Az érintettek bevonásával fejlődik és képes a megújulásra annak érdekében, hogy mindenkor hatékonyan töltse be funkcióját.

5.5. Megoldási javaslatok

- A pályázati rendszer korszerűsítése.
- Célzott erőforrások (és kellő figyelem) biztosítása a pályázat kommunikációjára.

- Azon nem állami fenntartású intézmények bevonása, ahol van állami érdekelttség.
- Rugalmasabb pályázati rendszer/keretek, amely igazodik az intézményi sajátosságokhoz.
- A hallgatói képviselő bevonása a pályázat előkészítésébe.
- A hallgatói képviselő bevonása a pályázatok bírálatába.
- Pályázatok benyújtási határidejének meghosszabbítása.

06. TUDOMÁNYOS ÉLETPÁLYA

6.1. Helyzetkép

A magyar felsőoktatás jövőjének záloga, hogy megfelelő oktatói utánpótlás álljon rendelkezésre. A tudományos életpályára való lépést fontolgató hallgatókat a jelenlegi rendszerben a tudományos diákköri mozgalom, a szak-kollégiumok, illetve egyes intézményekben meglévő egyéb tehetséggondozási formák (honorácior, tutorálás), vagy a tudományos ösztöndíjpályázatok segítik, illetve néhány intézményben a demonstrátori rendszer jelenthet lehetőséget a számukra. A HÖÖK is elindította a Tehetségmentor programját, amely már a középiskolás diákok számára is segítséget nyújt, majd a felsőoktatásba való bekerülésük után is segíti őket tehetségük kibontakoztatásában.

A doktori képzés területén elindult változtatások nagyon előremutatóak, ugyanakkor a tapasztalat az, hogy a graduális oktatásban a meglévő struktúrák is – jellemzően – néhány lelkes személy vállán nyugszanak, az általános strukturális hiányosságokról nem is szólva.

6.2. Állomáskép

A #Jövőkép helyszínek többségén szó esett a tudományos életpályára való felkészülés nehézségeiről, az életúton megfogalmazott kétségekről, egészen az oktatói, tudományos munkáig.

A megjelentek közül többen kijelentették, hogy a hallgatók számára a jelenlegi feltételek és lehetőségek mellett nem vonzó a tudományos életpálya; nem ad biztos jövőképet, hiszen a tehetséges hallgatók nem látják biztosítottnak a munkájukhoz szükséges infrastrukturális feltételeket, a mentori támogatást és odafigyelést, az elvégzett munkával vagy munkáért járó ösztönzést. A tehetséges hallgatók előtt is kirajzolódik, hogy piaci szereplőként a többszörösét kereshetik meg az oktatói-kutatói keresetnél, emellett karrierépítésük is gyorsabb ütemben haladhat. Jól látható tendencia, hogy ezért többen már mesterképzésre se jelentkeznek (elsősorban műszaki képzésekre jellemző), mert az ipar számára elégséges az alapszakos oklevél megszerzése is (ld. A képzések tartalma, ill. Ösztöndíjak fejezetek).

A középfokú képzés kezdetén meglévő motiváció már a középiskolában megtorpanhat (kiemelten a hátrányos helyzetű, de tehetséges diákok körében). Fontos kritérium lehet, hogy ha sikerül a felsőoktatásba való bejutás, akkor a tehetséges hallgatók kiválasztásában a jó teljesítmény legyen az első számú szempont, és ne egyéni szimpátia, esetleg személyes kapcsolat döntsön az előrejutásról. A felszólalók véleménye alapján előremutató példa lehet a hallgatók, illetve doktoranduszok bevonása a tehetséggondozási programok kiválasztási (tehetséggondozói programok, szakkollégiumok) és értékelési (TDK, OTDK) mechanizmusába.

Több fórumon doktoranduszok is részt vettek, akik a posztdoktori létet, illetve a tudományos fokozatszerzést bizonytalanoknak tartják.

Néhány hozzászóló szerint az utánpótlás nehézségei már az oktatás minőségét is veszélyeztetik, okként elhangzott a költségvetés által biztosított források elégtelensége.

A hallgatók elmondták, hogy az oktatói leterheltség közel sem egyenletes mértékben oszlik el: míg egyes oktatók túlterheltséggel küzdenek – ami óhatatlanul kihat a

színvonalra is – addig más oktatók leterheltsége csekély mértékű.

Problémának látják a kutatásra és oktatásra szánt idő elosztását is, hiszen – a fenti okok miatt – is egyes oktatók a fejlődésüket, az oktatói felkészültségüket is segítő tudományos munkában nem tudnak elmélyedni. Hiányosság a hallgatók szerint, hogy kevés az az oktató, akivel a klasszikus mester és tanítvány viszony kialakulhat, elsősorban az időhiány miatt.

Megdöbbentő példák érkeztek az oktatás színvonalára és az oktatási időszakokra, miszerint a kontakt órák az esti időszakra torlódnak, mert az oktatók napközben más bevételszerzési tevékenységgel foglalkoznak, vagy nem tartják meg az órát, azokat helyettesítéssel végeztetik, hogy addig mással tudjanak foglalkozni.

Az oktatói korfa több helyen szóba került: nagy presztízsszellemi műhelyek jövője forog kockán az oktatói kar elöregedése miatt.

6.3. Fórumkép

„Utánpótlás nélkül nincs jövő!”

„Jelenleg azért dolgozunk, hogy tanulhassunk, nem pedig azért teszünk erőfeszítéseket, hogy később majd minőségi és hasznos munkát végezhessünk a társadalom számára.”

6.4. Jövőkép

A tudományos életpálya útja tervezhető, kiszámítható, megbecsült és vonzó; ez társadalmi érdek.

6.5. Megoldási javaslatok

- A tudományos életpálya útjának stratégiai szintű átgondolása és kidolgozása.
 - A feltételrendszer szempontjainak rögzítésével, biztosításával.
 - Az életpálya szempontjából releváns programok, lehetőségek megerősítése.

- A tudományos előmenetel mérföldköveinek folyamatos mérése és értékelése után szükséges beavatkozások megtétele.
 - A tehetséggondozás és a hallgatói előmenetelt támogató oktatói munka ösztönzési rendszerének kidolgozása.
 - A kontaktórákon túli oktatási tevékenységek figyelembevétele az oktatói óraszámban.
 - Nagyobb létszámú oktatói keret biztosításának lehetősége a verseny és az intézmény fennmaradásának feltételeként.
-
- Az oktatói leterheltség mérése és az aránytalanságok megszüntetése.
 - Az oktatói leterheltség csökkentése.
 - Az oktatók bérrendezése.

07. TEHETSÉGGONDOZÁS

7.1. Helyzetkép

A szakkollégiumok rendszerére sokan büszkén tekintünk, épp úgy a tehetséggondozásban betöltött szerepe, mint a közösségi, közéleti, önszervezési műhely funkciói miatt. Olyan minőséget és presztízst képvisel mára a szakkollégiumi közösség, hogy elfeledteti történetét; nevezetesen azt, hogy elterjedését, expanzióját a hazai felsőoktatás tehetetlensége idézte elő. Sem a felsőoktatás immunválasza, sem a tehetséggondozási intézményrendszer egésze nem kap kellő figyelmet.

Erre azért érdemes kitérnünk, mert az intézményrendszer általános elismerése, tehetséggondozásban betöltött jelentősége ellenére elesett a rendszerszintű támogatástól az elmúlt években. Éppúgy érthetjük ezt a minősítési rendszer jogi legitimációjára, a forráselosztásra, de említhetjük a reál- és a humán infrastruktúra problémáit, és sorolhatnánk még.

Napjainkra országosan két alrendszer teljesít tartósan magas színvonalon és mérhetően a felsőoktatásban a tehetséggondozás terén: a szakkollégiumok és a tudományos diákköri mozgalom.

Történtek olyan kormányzati törekvések az elmúlt években, – pl. a tehetséggondozás finanszírozása terén, melyek üdvözlendők, de be kell látnunk azt, hogy átfogó (stratégiai) és tudatos építkezés nem történt. Az imént említett alrendszerek önmagukban is kiemelt figyelmet, támogatást érdemelnek, ezért tárgyaljuk a kérdést önállóan, nem pedig a tudományos életpályáról szóló fejezet keretei között.

7.2. Állomáskép

A beszélgetéseken általánosan szóba kerültek a fentiekben érintett rendszerszintű gondolatok, ugyanakkor több olyan probléma is kiderült, melyek napi szinten jelen vannak a területen. Ezek között említhetjük, hogy még a nagy múltú szakkollégiumok esetében is a mai napig problémát jelent a kollégiumi férőhelyek biztosítása, ami elengedhetetlen – az intézményi létformában egyik legfontosabb kritérium – az

együttlakás teljesüléséhez. A szakkollégiumok számára rendkívül fontos lenne, hogy az intézmények bevonják őket a létesítmények vagy felújításuk tervezésekor, hiszen rendkívül nagy jelentősége van a közösségi, tanulói terek kialakításának.

A vendégek fogadását ezen fejezetben említjük, ami egyes kollégiumokban – a hallgatói visszajelzések alapján – problémát jelent. A szakkollégiumok által szervezett országos, gyakran nemzetközi rendezvények szervezését ez nagyban nehezíti.

A szakkollégiumi vezetők elmondása szerint természetes a Kárpát-medencei szinten történő gondolkodás, éppen ezért igény és szándék van a külhonban működő szakkollégiumokkal való közös munkára, melynek lényeges feltétele a jogi és működési keretek tisztázása, a támogatási rendszer kiszélesítése.

Bár külön fejezet szól a bürokráciáról, itt is érdemes leírni azt az elhangzott panaszt, hogy ha rendelkezésre is állnak források, jelenleg körülményes azok felhasználása.

7.3. Jövőkép

A szakkollégiumok a tehetséggondozási stratégia részeként, stabil finanszírozással, a hallgatók számára átláthatóan működnek mint a tehetséggondozás rendszerének bástyái.

7.4. Megoldási javaslatok

- Átfogó tehetséggondozási stratégiára van szükség.
- A felsőoktatásba belépő tehetséges, jó eredménnyel érkező hallgatókat már a tanulmányaik kezdetén szükséges támogatni, a lehetőségeket pedig megismertetni velük a tudományos életpályára.
- A szakkollégiumok rendszerszintű támogatására van szükség.
 - Stabil finanszírozásra van szükség, lehetőség szerint a teljesítményalapú mutatók figyelembevételével.

- Szükséges az együttműködés és kollégiumi főröhelyek biztosításának rendezése annak érdekében, hogy a szakkollégiumok a létfenntartásról szóló képviselői feladatok helyett a lényegi missziójuk beteljesítésén tudjanak dolgozni.
- Szükség van a minősítési eljárás kodifikációjára, valamint az aszerint átgondolt forráselosztásra.

- Az Országos Tudományos Diákköri Konferencia rendezvénysorozatának stabil, folyamatos finanszírozására van szükség.

08. INFRASTRUKTÚRA

8.1. Helyzetkép

A felsőoktatási intézmények infrastruktúrája még az Európai Unió és Magyarország Kormánya által biztosított források ellenére is meglehetősen vegyes képet mutat. Különösen igaz ez a Budapesten található intézményekre, hiszen ők több pályázaton sem indulhatnak a Közép-magyarországi Régió besorolása miatt, így elmaradtak a jelentős fejlesztések az elmúlt 10 évben.

8.2. Állomáskép

A #Jövőkép Program állomásainak többségénél szót ejtettek a hallgatók arról, hogy az intézmények infrastruktúrája sok problémát okoz a minőségi oktatás fejlesztése terén. Több intézmény hallgatói arról számoltak be, hogy általános jelenség az infrastruktúra rossz állapota, a különböző oktatást segítő eszközök vagy a laborok elavultsága is több intézményben tapasztalható.

Példaként említette egy budapesti hallgató, hogy a labor fejlesztésére évi 80.000 Ft áll rendelkezésre, és ennek a

minimális összegnek az elköltését tovább nehezíti a túlzott bürokrácia.

Az egyik legnagyobb problémát a teremkapacitások okozzák. Egyes intézményekben nagyobb létszámmal indítják egy-egy szak első évfolyamát, mint ahány fő a legnagyobb befogadóképességű előadóba beférne. Az intézmények a finanszírozás miatt abban érdekeltek, hogy minél több hallgatót vegyenek fel, így fordulhat elő egyes helyeken az, hogy kevés a szemináriumi órák megtartására alkalmas terem, nem tudnak a hallgatói létszámnak megfelelő számú kurzust indítani. Ez a hallgatók tanulmányi előrehaladását is akadályozza, olyanra is akad példa, hogy egy gyakorlati órát öltözőben tartanak meg.

De a kapacitás optimális kihasználása sem működik túl jól, hiszen több helyen a hét első napjára igyekeznek a tanórákat szervezni, így csütörtök-pénteken már sokszor üresen állnak az épületek.

Beszámoltak arról is, hogyha az intézmény mégis rendelkezik modern eszközökkel, akkor sem engedik azok közelébe a hallgatókat, mondván, hogy elrontják azokat, azok bevételszerzési tevékenységet hivatottak betölteni.

Egyes intézményeknél gondot okoz az oktatási épületek széttagoltsága, az egységes kampusz hiánya, súlyosbitva azzal, hogy ez egyes helyszínek közötti távolságokat esetenként nem is veszik figyelembe az órarendek összeállításánál. A sportinfrastruktúra területén is sok problémával találkoztunk, sok esetben a testnevelés órák minőségét rontja, hogy nincs alkalmas helyiség, terület a megfelelő óratartásra, vagy egész egyszerűen prioritást élvez a bevételszerzés a hasznosítási döntések során.

8.3. Fórumkép

„Megfelelő környezetet a minőségi oktatáshoz!”

8.4. Jövőkép

Az infrastrukturális feltételek magas színvonalú oktatást biztosítanak; a minőségi, fejlett környezet és az oktatást támogató eszközök minden intézmény hallgatói számára elérhetőek.

8.5. Megoldási javaslatok

- Célzott beruházások, fejlesztések a minőségi oktatás fejlesztése érdekében.
- Beszerzések felgyorsítása, az adminisztráció átgondolása.
- Kapacitáskezelés központi ellenőrzése annak érdekében, hogy az infrastruktúra használata annak rendeltetése szerint történjen.
- Átfogó sportinfrastruktúra-fejlesztési stratégia kidolgozása.
- Közös gondolkodás az intézményrendszer működtetése és a finanszírozási rendszer átalakítása tekintetében.
- Intézmények akadálymentesítése.

09. A KÉPZÉSEK TARTALMA

9.1. Helyzetkép

Az intézményi tantervek kereteit meghatározó, miniszteri rendeletben rögzített képzési és kimeneti követelmények vizsgálata a 2015/16-os tanév egyik legfontosabb intézkedése volt, melynek során számtalan javaslatot fogalmazott meg a HÖÖK is tagönkormányzatai segítségével. A munka során folyamatos egyeztetésekre került sor a Magyar Rektori Konferencia bizottságaival és az oktatási kormányzat vezetőivel. A szakok felülvizsgálatánál sikerült előremutató változtatásokat elérni (pl.: szakdolgozatért járó kredit, szakmai gyakorlatokkal kapcsolatos problémák rendezése). Az intézményeknek 2017 szeptemberéig kell átdolgozniuk tanterveiket az új keretszabályok figyelembe vételével.

9.2. Állomáskép

A #Jövőkép Program állomásain a képzések tartalmi kérdései több megközelítésben is előkerültek. Egyöntetű álláspont alakult ki abban, hogy ahhoz, hogy a helyi tan-

tervek naprakésztségét biztosítani lehessen, és folyamatosan hozzá lehessen igazítani őket a hallgatói és/vagy piaci elvárásokhoz, szükséges a képzési és kimeneti követelmények folyamatos felülvizsgálata, aktualizálási lehetőségének biztosítása is. A tantervekkel kapcsolatban visszajelzést kaptunk arról, hogy azok sokszor nem felelnek meg a munkaerőpiaci elvárásoknak. Sok a már nem releváns tudást átadó tantárgy, ami esetenként a szakirodalom elavultságában is megmutatkozik. Több helyről (pl. a jogi és az egészségtudományi képzési területről) jelezték, hogy túl sok az elméleti tantárgy a gyakorlati tudást adó tárgyak rovására. Többben jelezték, hogy a tantervi reformoknál, átalakításoknál nagyobb hangsúlyt kellene kapniuk a hallgatói visszajelzéseknek.

A témához kapcsolódóan előkerültek a kreditrendszer megvalósításának problémái is. Némely szak esetén a tanterv alapján egy-egy félévbe nagyon sok, egyenként kevés kreditértékű tárgyat kell teljesíteni, ami miatt néhányan úgy érzik, az érintett területekből csak felületes tudásra tudnak szert tenni. Szóba került, hogy a tárgyak kredit száma sokszor nincs arányban a teljesítésükhöz szükséges időbefektetéssel. Volt olyan intézmény, ahol a

tanterv folyamatos aktualizálása okozott nehézséget a gyakorlatban: a félév elindulásakor még nem egyértelmű egy új tantárgy tematikája, vagy a könyvtárban nincs az új tantárgyhoz előírt könyv, jegyzet. Egyes szakoknál nehézséget jelent a hallgatók eltérő felkészültsége is, amely miatt olyan alapozó tantárgyakat vezettek be, amely a felkészültebb hallgatóknak feleslegesnek tűnik, és szerintük ezek a szakmai tárgyak elől foglalják a helyet.

Problémaként jelent meg a teljes egészében idegen nyelven oktató szakok esetében a több százezer forintos idegen nyelvi többletdíj, amelyet az állami ösztöndíjasoknak is ki kell fizetniük. Arról is beszámoltak hallgatók, hogy egyes, egy adott kötelező tantárgy teljesítéséhez nélkülözhetetlen eszközök beszerzését, vagy a tantervben szereplő, de külső helyszínen tartott kurzusok (pl.: terepgyakorlat, sporttábor stb.) maguknak kell kifizetniük. Jogos elvárás, hogy az oktatás kötelező elemét képező dolgokért ne kelljen térítést fizetniük az állami ösztöndíjas hallgatóknak, illetve az önköltséges hallgatók esetén a kifizetett díjuk fedezze ezt is. Problémát jelent, hogy ezek kifizetésére sem az állami ösztöndíjasok, sem az önköltséges hallgatók – hasonlóan az idegen nyelvi díjhoz – nem vehetnek fel diákhitelt.

9.3. Fórumkép

„Csak azért oktatnak le egyes tárgyakat, hogy az adott oktató még arra a pár évre megkapja a fizetését.”

“A kar vezetése azt mondta, nyitott lenne a tanterv módosítására, de a KKK miatt nem lehet.”

9.4. Jövőkép

A képzési és kimeneti követelmények és a tantervek folyamatos, az érintett szereplők bevonásával történő felülvizsgálata és átgondoltan bevezetett fejlesztései biztosítják, hogy a képzések naprakész tudást adjanak. A tantervekben a kreditszámok igazodnak a befektetni szükséges munkamennyiséghez, a kötelező tantervi elemek kapcsán a hallgatót nem terheli többletfizetési kötelezettség.

9.5. Megoldási javaslatok

- A többletdíjak jogszabályszerűségének vizsgálata, szükség esetén a diákhitel-felvétel jogszabályi lehetőségének megteremtése (pl. idegen nyelvi képzések).
 - Külső minőségbiztosítás (MAB) megerősítése.
- A képzési és kimeneti követelmények folyamatos felülvizsgálati menetrendjének kidolgozása.

10. KÖTELEZŐ NYELVVIZSGA

10.1. Helyzetkép

2020. január elsejétől a felsőoktatási felvételi eljárás során a jelentkezők számára kötelezettségként írja elő a kormányrendelet, hogy rendelkezzenek legalább egy B2 szintű, általános nyelvi, komplex nyelvvizsgával vagy azzal egyenértékű okirattal. Ez alól a szabály alól a művészeti képzésekre jelentkezők kapnak felmentést. Az alapvető jogok biztosa szerint aggályos a rendelkezés bevezetése.

10.2. Állomáskép

A #Jövőkép Program állomásai közül főleg azokban az intézményekben került elő ez a kérdés, ahol van tanárképzés is, minden hozzászóló – nem véletlenül – hangsúlyozta, hogy jelenleg a köznevelés nem tudja általánosan biztosítani a felkészüléshez szükséges feltételeket.

Emellett felmerült az a kérdés, hogy nem rendezett a fogyatékossággal élő vagy pl. diszgrafiás, diszlexiás diákok helyzete, egyelőre nem tudni, hogy azok számára is köte-

lező lesz-e a sikeres felvételihez a nyelvvizsga, akiknek ez aránytalan nehézséget jelentene.

10.3. Fórumkép

„Megfelelő felkészülési feltételeket.”

„Ha nem járok külön tanárhoz, nem lett volna nekem se nyelvvizsgám.”

10.4. Jövőkép

A köznevelésben részt vevő diákok nyelvoktatásának feltételei biztosítottak: ez a minőségi felsőoktatás záloga.

10.5. Megoldási javaslatok

- Felmérés készítése a kialakult helyzet összefüggéseiről.
- A köznevelésben nyelvi oktatást végzők felkészítése, továbbképzése; a feltételek biztosítása (pl. csoportbontás), valamint a rendszer folyamatos mérése, értékelése.

- A 2020-ban végző évfolyam folyamatos nyomon követése, szükség esetén a kormányrendelet módosítása.
 - Egyén és szakspecifikus körülmények méltányolásának mérlegelése.

11. KÜLFÖLDI HALLGATÓK ÉS MOBILITÁS

11.1. Helyzetkép

Külföldi hallgatók többféle módon folytathatnak tanulmányokat Magyarországon. Egy részük különböző nemzetközi pályázati rendszereken keresztül, részképzésben vesz részt, más részük a teljes képzését nálunk végzi. Utóbbiak több csoportba oszthatóak: egyéni döntés alapján (jellemzően orvosképzés), államközi szerződések alapján vagy Magyarország által biztosított ösztöndíj programon keresztül (Stipendium Hungaricum).

11.2. Állomáskép

Jellemzően azokban az intézményekben merült fel ez a kérdés, ahol nagy számban vannak jelen külföldi hallgatók teljes képzésben. Egyöntetű vélemény volt, hogy a jelenlegi intézményrendszer, infrastruktúra és (oktatói valamint adminisztratív) humánerőforrás nincs felkészülve megfelelően a külföldi hallgatók fogadására, elhelyezésére, integrációjára.

A legtöbb intézményben például a tanulmányi kötelezettségeket rögzítő szabályzatok csak magyar nyelven állnak rendelkezésre, így a külföldi hallgatók kiszolgáltatottá válnak ügyeik intézésekor. Itt fontos megjegyezni, hogy ha nem megfelelőek a körülmények, az éppen a várt eredménnyel ellentétes hatásokat érhet el: nem Magyarország jó hírét, hanem rossz tapasztalataikat vihetik magukkal a résztvevők.

Többen jelezték, hogy a legfőbb probléma a lakhatással kapcsolatos, egyrészt a kollégiumi férőhelyek száma nem elegendő, másrészt a beilleszkedéssel kapcsolatban sok probléma került felszínre, melyek megoldására még nem találtak megfelelő válaszokat az intézmények. Kaptunk visszajelzést arról is, hogy a magyar hallgatók úgy érzik: a külföldi hallgatók sokszor pozitív diszkriminációban részesülnek (ez esetenként akár a vizsgáztatásra is kiterjed), ami óhatatlanul is ellenérzéseket szül.

Ami a hazánkban tanuló hallgatók nemzetközi mobilitását illeti, évről-évre ugyanazokkal a problémákkal kell szembenéznünk: a vállalkozási kedv hiánya, anyagi nehézségek, a kreditelismerés problémái.

11.3. Fórumkép

„Egyenlő feltételek, egyenlő bánásmód.”

„Értem én, hogy kell a bevétel, de ez nem mehet a magyar hallgatók érdekeinek rovására.”

11.4. Jövőkép

Hazánkban olyan, minden szempontból felkészült intézményrendszer fogadja a külföldi hallgatókat, mely elősegíti, támogatja és biztosítja a magyar felsőoktatás nemzetköziesítését. A hazánkban tanulók hallgatói mobilitása olyan nemzeti érdek, melyet az intézményrendszer jól szervezetten támogat.

11.5. Megoldási javaslatok

- Országos kortárssegítő hálózat felállítása – kiemelten a stipendium hungaricumos hallgatók számára – a hallgatók beilleszkedésének, integrációjának, koordinációjának segítésére.

- Megfelelő nyelvi felkészülés a fogadott hallgatók beilleszkedésének támogatására.
 - Többek közt a külföldi hallgatókat fogadó intézmények szabályzatainak lefordítása idegen nyelvre.
 - A humánerőforrás felkészítése az oktatásra, ügyintézésre, valamint ennek ellenőrzése.
- Meg kell vizsgálni a Magyarországon tanulók hallgatói mobilitásának összefüggéseit, annak érdekében, hogy az jobb hatékonysággal működjön.
 - Csökkenteni kell a kreditismerés adminisztratív és szakmai nehézségeit.
- Továbbá ld. Kollégiumok fejezet.

12. BÜROKRÁCIA

12.1. Helyzetkép

Magyarországon általános jelenség, hogy túlbürokratizált az élet szinte minden területe. Kiváltképp igaz ez az államigazgatásra és az egyéb állami intézményrendszerekre, köztük a felsőoktatásra. A hallgatók több szempontból is érintettek lehetnek, kezdve a diákigazolvánnyal kapcsolatos ügyintézésről, a tanulmányi ügyeiket intéző belső szervezeti egységeken át, a hallgatói önkormányzat hatékony működését nehezítő szabályzatokon keresztül.

12.2. Állomáskép

A bürokrácia kérdése általános problémaként szinte az összes témafelvetésnél előkerült mint a problémákat még tovább erősítő tényező. A hallgatók kiemelték, hogy az általános forráshiányból fakadó nehézségeket tovább súlyosbítja, hogy a meglévő források felhasználását indokolatlan bürokratikus akadályok nehezítik, ami akadályozza a szükséges infrastrukturális fejlesztéseket is.

Gyakran fordul elő bürokratikus okokból az ösztöndíjak kifizetésének csúszása vagy a hallgatók számára megrendezett különböző események megvalósításának akadályozása, ellehetetlenítése. A legnagyobb problémacsoportot a tanulmányi ügyintézésrel kapcsolatos anomáliák alkotják, amely területen a megszólalók túlterheltségről és nem megfelelő emberi hozzáállásról számoltak be. Többen szóvá tették, hogy – bár elvileg az ügyintézők szolgáltatást nyújtanak a hallgatók részére – az adminisztráció tagjai nem a megfelelő hangnemben beszélnek velük: azt éreztetik, mintha a hallgató nem a megrendelője lenne a szolgáltatásnak, hanem a mindennapok „zavaró tényezője”.

Ezen túl az ügyfélszolgálati időszakban sokszor nem elérhetőek az ügyintézők pl. telefonon. Még most is láthatóak hosszú sorok bizonyos ügytípusok intézésekor a tanulmányi osztályoknál/hivataloknál, ami egy említett esetben konkrétan ellehetetlenítette az érintettek számára a beiratkozást. Ennek egyik oka lehet, hogy a dolgozók nem ismerik az elektronikus tanulmányi rendszerekben rejlő lehetőségeket, vagy nem elég felkészültek azok használatához.

12.3. Fórumkép

„Nem kevés pénzt fizetek a tanulmányaimért, hogy viselkedhetnek velem így az ügyintézők?”

„Több forrást, kevesebb bürokráciát!”

12.4. Jövőkép

A felsőoktatási intézmények belső szabályozói, szervezeti egységei biztosítják a hatékony működést: átláthatóan, szolgáltatói felfogásban, gördülékenyen és megoldásorientáltan. A felsőoktatáshoz tartozó értékteremtő tevékenységek megvalósulását támogatják, és nem akadályozzák. A hallgatók ügyeinek kezelése az ügyfélbarát felfogásra épül.

12.5. Megoldási javaslatok

- Általános szemléletváltás, és annak közvetítése a felsőoktatásban.

- A jelentkezés leadásának későbbre időzítése, hogy több ideje legyen a középiskolás diákoknak a döntéshozatalra.
 - A diákigazolvány-rendszer további egyszerűsítése.
 - Online tanulmányi ügyintézés előtérbe helyezése.
 - Tanulmányi ügyintézés, illetve az ügyintézői munka véleményezési rendszerének kidolgozása.
- Az ügyintézési folyamatok átvizsgálása és ésszerűsítése (beleértve a gazdasági folyamatokat is).
 - Jobban fizetett, megbecsült ügyintézők folyamatos képzése, illetve továbbképzése, érzékenyítése, ügyfélbarát gondolkodásmód alapvető elvárása.
 - Az elektronikus tanulmányi rendszerekre vonatkozó átfogó felmérés készítése, ezek mentén intézkedések meghatározása.

13. KÖZPONTI PONTHATÁR A 41 SZAKON

13.1. Helyzetkép

2012-ben a Széll Kálmán Tervben foglaltakkal összhangban a Kormány meg kívánta szüntetni az állami ösztöndíjas képzést egyes, népszerű szakokon, különösen a gazdaság- és a társadalomtudományi képzési területeken. Ezt követően 2013 januárjára kompromisszum született az EMMI és a HÖÖK között, melyben rögzítették, hogy minden szakon lesz továbbra is állami ösztöndíjas hely. Jelenleg 41 szak esetében kerül a kapacitásokhoz képest mesterségesen korlátozásra az ingyenesen tanulók száma központi ponthatárral. A szakok jellemzően a gazdasági, a jogi, valamint a társadalomtudományi, illetve a bölcsészettudományi képzési területekről kerülnek ki.

A bevezetett központi ponthatár a HH/HHH-s hallgatókat szorítja ki jellemzően a felsőoktatásból, akik eddig is alulreprezentáltak voltak jelen a felsőoktatásban.

13.2. Állomáskép

A 41 szak és a központi ponthatár kérdése elsősorban azokban az intézményekben került terítékre, ahol az érintett képzési területeken folyik oktatás. A résztvevők elmondták, hogy jól látható ezen szakok esetében a hallgatói létszám jelentős csökkenése, pl. van olyan alapképzés, ahol a 150 főből hozzávetőleg 10 hallgató tanul államilag támogatott formában, és a kevés állami hely miatt folyamatosan csökken a jelentkezők száma, holott az ingyenesen továbbra is elérhető mesterképzésekre túljelentkezés van.

A hallgatók, akik csak az önköltséges helyekre jutottak be, nehezményezik, hogy akkor is elesnek a különböző ösztöndíjlehetőségektől, ha tanulmányaikat magas színvonalon, jó eredménnyel folytatják. Az államilag megszabott ponthatárok különösen a vidéki intézmények helyzetét veszélyeztetik, hiszen azon kevés jelentkező számára, akiknek van esélyük elérni az igen magas központi ponthatárt, a budapesti intézmények sokkal nagyobb vonzerővel bírnak. Sokszor az intézmény fenntartása érdekében, pénzügyi okokból kénytelenek a minimum ponthatárt elért hallgatókat felvenni.

A hallgatói színvonal csökkenése folytán két út áll az érintett intézmények előtt: vagy erősödik a lemorzsolódás, vagy az intézmény kénytelen csökkenteni teljesítményelvárásait a hallgatókkal szemben. Számos szak esetében a hallgatói összetétel átalakulásáról számoltak be nekünk: ezen szakokra egyre inkább csak a jó anyagi körülmények között élő családok gyermekei tehetik meg, hogy jelentkezzenek.

A hallgatók beszámoltak arról az új, kerülőutat kihasználó stratégiáról, amely szerint először a központi ponthatárral nem sújtott felsőoktatási szakképzést végzik el állami ösztöndíjas formában, ezt követően pedig kreditbeszámítással rövidítik le az önköltségfizetési kötelezettséggel érintett alapképzésüket.

13.3. Fórumkép

„Nem szabad elfelejteni, hogy a vidéki felsőoktatási intézmények milyen fontos megtartó erőt jelentenek a régiókban.”

“Akinek van esélye elérni a 460 pontot, az biztos nem ide jön, hanem a Corvinusra.”

13.4. Jövőkép

A felsőoktatással kapcsolatos döntések szem előtt tartják a hozzáférhetőséget és a vidéki intézmények értelmiségképzéseinek jelentőségét.

13.5. Megoldási javaslatok

- A 41 szak központi ponthatárainak megszüntetése;
- és/vagy transzparens döntés, illetve tervezhetőség biztosítása a szakok esetében.
- Az önköltséges hallgatók ösztöndíjainak fedezetére a befizetett önköltség adott részének kötelező elkülönítése juttatási célokra.

14. EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK

14.1. Helyzetkép

A magyar felsőoktatás nemzetközi összehasonlításban az egyik legnagyobb lemaradásban a hallgatók számára az intézmények által nyújtott szolgáltatások tekintetében van. Ezt az összehasonlító elemzéseink és külügyi tevékenységünk során szerzett tapasztalataink is alátámasztják. A különböző – a hallgatói létet segítő – szolgáltatások, mint például a könyvtárak működtetése, az étkeztetés, a hallgatói közösségi terek létrehozása, sportolási lehetőségek szélesítése a költségvetések tervezésekor vagy a pályázatok tartalmának meghatározásakor nem szerepelnek a prioritások között.

14.2. Állomáskép

Az állomások során szinte az összes helyszínen szóba került a szolgáltatások elégtelensége. Előkerültek a tanulmányi szolgáltatások, a NEPTUN tanulmányi rendszerrel kapcsolatos problémák, a könyvtárak felszereltségének kérdése vagy a nyitvatartási idő meghatározásának következményei.

A sportolással kapcsolatos szolgáltatásoknál egyrészt az infrastruktúra elégtelenségét hangsúlyozták (kiemelten azokban az intézményekben, ahol kötelező a testnevelési kurzus elvégzése), illetve, hogy sok esetben külön díjazás mellett lehet csak igénybe venni az eszközöket.

Vannak olyan szolgáltatások, amik ugyan megtalálhatóak az oktatási intézmények területén (pl.: fénymásolás), de áraik nem versenyképesek az épületek közelében lévő piaci szereplők által megszabottakhoz képest. Vannak olyan korlátozó intézkedések, amelyek ellehetetlenítik a külső vállalkozókat. Erre egy konkrét példa az alkohol árusításának betiltása egy kollégium épületében, ami végső soron a büfé bezárásához vezetett.

Fontos megjegyezni, hogy vannak olyan intézmények, ahol gyakorlatilag a hallgatók számára semmilyen infrastrukturális lehetőség nincs a sportolásra. Ezzel egyidőben pedig kiemelten kell foglalkozni azzal a kérdéssel is, hogy sok helyen kimondottan megfelelő mennyiségű és minőségű létesítmények állnak rendelkezésre, de azokat nem minden esetben tudják a hallgatók használni vagy éppen olyan körülmények között (késő esti órákban, esetleg délelőtti tanítási időszakban kapnak időpontot), ami inkább

visszatartja őket a mozgástól. Így szervezésbeli kérdések is előkerültek, például a testnevelési kurzusok ütköznek a hallgatók szakmai tantárgyaival, a fennmaradó időben viszont külső szereplőnek adják bérbe a létesítményeket, és a hallgatók ezért nem használhatják azokat.

14.3. Fórumkép

„Azért az gáz, hogy idejár vagy 5000 hallgató, de jó minőségű meleg ételt nem lehet kapni a kampuszon.”

“Elfogadom, hogy előírják a kötelező testnevelést, de akkor legalább ne ütközzön a kötelező szaktárgyainkkal. Vicc, hogy volt aki emiatt csúszott.”

“Amikor beteg voltam, azt se tudtam hova lehet menni orvoshoz. Végül az interneten találtam egy háziorvost, aki szerencsére nem hajtott el.”

“Egyre jellemzőbb nálunk, hogy mentális okok miatt csak úgy lépnek 1-2 év után emberek, amit a diákta-nácsadás jól tudna kezelni, ha lenne.”

14.4. Jövőkép

A felsőoktatásban a hallgatói szolgáltatások nem jóléti kiadási teherként, hanem az intézményi szemlélet természetes részeként vannak jelen, segítve éppúgy a hallgatók mindennapi szükségleteik kielégítését vagy ügyintézését, mint egészségfejlesztésüket, valamint mentális és lelki előrehaladásukat.

14.5. Megoldási javaslatok

- Általános felmérés az egységes tanulmányi rendszerek működésével kapcsolatban, melyek mentén fejlesztések elindítása szükséges.
- A diáktanácsadás helyi szintű megerősítése és országos módszertani megújítása.
- Egyetértési jog a hallgatói képviseletnek a könyvtárak nyitvatartása kapcsán.
- Egységes e-learning rendszer indítása.
- A felsőoktatási étkeztetés minőségbiztosítási rendszerének kidolgozása.
 - Általános ebédszünet biztosítása az intézményekben.
- Erőforrások biztosítása a szolgáltatások minőségi javítására.
- A hallgatók bevonása az elvárt szolgáltatási szint meghatározásába és a minőségbiztosítási rendszer működtetésébe.
- Átfogó sportinfrastrukturális és a hallgatói sportolási szokásokat vizsgáló felmérés készítése.
- Sport- és egészségfejlesztési stratégia készítése.

15. NYELVI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE AZ INTÉZMÉNYEKBEN

15.1. Helyzetkép

A felsőoktatási intézmények számára humán- és pénzügyi erőforráshiány miatt nehézséget okoz, hogy a bent lévő hallgatók nyelvtudásának fejlesztéséhez a megfelelő lehetőségeket biztosítani tudják.

15.2. Állomáskép

Több helyen problémát jelent, hogy a kötelező nyelvvizsga megszerzéséhez az intézmény nem nyújt megfelelő általános nyelvi oktatást, ami még a két nyelvvizsgát megkövetelő képzéseken is előfordul, és ez jelentősen megnöveli a hallgatók és családjuk kiadásait.

Ugyanígy előfordul az a probléma is, hogy a szakmai nyelvismeret megszerzésének, illetve a szakmai nyelvhasználatnak a feltételei nem biztosítottak, vagy rossz az oktatás minősége, pedig a hallgatók úgy látják, hogy a sikeres munkaerő-piaci kilépéshez a szakmai idegen nyelv elsajátítása sok esetben szükségszerű.

Van olyan intézmény is, ahol az adott mesterképzést csak angol nyelven indítják, amire nem minden alapszakos hallgató tud jelentkezni a nem megfelelő nyelvtudás miatt, magyar nyelven viszont ezek más intézményekben sincsenek meghirdetve.

Az állomásokon említésre került, hogy olyan probléma is előfordul, hogy kötelező irodalomként idegen nyelvű szakirodalmat adnak meg, holott bemeneti elvárásként nincs meghatározva az adott nyelv ismerete. Ez a hallgatók előrehaladását is nehezíti és lemorzsolódáshoz vezet. Kiváltképp igaz ez az angol nyelvre, amelynek tudását egyes oktatók néha természetesnek veszik, pl. kivetített előadásaikban már kizárólag angol szöveget használnak.

15.3. Fórumkép

„Elhajtának az álláskeresésnél, ha nincs legalább egy szakmai nyelvvizsgám, de még csak tanfolyamot se hirdetnek belőle az egyetemen.”

„Értem én, hogy az angol világnyelv, de én pont németes voltam és senki nem mondta, hogy ezt a szakot csak minimum közép angol nyelvvizsgával lehet elvégezni.”

„Az hogy lehet, hogy jobban tudok angolul, mint az óraadóm?”

15.4. Jövőkép

A felsőoktatási intézmények képesek biztosítani a nyelvi fejlődés lehetőségét a szaknyelv elsajátítása esetén éppúgy, mint az általános idegen nyelvi ismeretek felzárkóztatásában.

15.5. Megoldási javaslatok

- Forrás biztosítása az intézményen belül a nyelvtanításra, akár bevonva a végzős, nyelv szakos (tanár-) hallgatókat.
- Választható szaknyelvi oktatás intézményi kapacitásának bővítése.

- Oktatók felkészítésének központi támogatása.
- Nyelvek elérhetőségének növelése, nyelvi órák, nyelvi felkészítések magasabb számú és minőségű meghirdetése.

16. TANÁRKÉPZÉS

16.1. Helyzetkép

A magyar köznevelés kérdése folyamatosan foglalkoztatja a közvéleményt, különböző problémái, kérdései a közbeszéd állandó elemeivé váltak. Ehhez szorosan kapcsolódik a tanárképzés, amely a rendszer egyik fontos eleme. 2013-tól kezdődően a tanárképzés osztatlan formában történik 4+1 éves (általános iskolai tanárképzés), 4,5+1 éves (vegyes tanárképzés) vagy 5+1 éves (középiskolai tanárképzés) időtartamban, melyben a plusz egy év az összefüggő iskolai szakmai gyakorlat ideje. A tanárszakot meghatározott szakpárokban lehet elvégezni. Az osztatlan tanárképzéssel párhuzamosan még fut az osztott tanárképzés is, melyből az utolsó mesterszakot 2016 szeptemberében indították a tanárképzésben érintett intézmények.

16.2. Állomáskép

A tanárképzésben érintett intézményekben számos, országos szinten problémát jelentő kérdéskör került elő.

Ezek egyike a felvételizők számára kötelező pályaalkalmassági vizsgálat mibenléte.

A bent lévő hallgatók szerint az osztatlan tanárképzések bemeneti követelményeként állított alkalmassági vizsga jelen formájában nem alkalmas arra, amire hivatott. Kötelező rajta részt venni, azonban nem szűri ki a tanári pályára valóban alkalmatlan jelentkezőket, a későbbiekben ehhez hasonló szűrési lehetőség pedig nincs.

Kiemelten a legnagyobb gondot a 150 kredites korlát okozza (osztatlan képzésben részt vevő hallgatóknak a közös képzési rész végéig a továbbhaladásuk érdekében a 180 kreditből 150 szaktárgyi kreditet kell teljesíteniük – 283/2012. (X.4.) Korm. rendelet 7. §), amelynek következménye egy szigorú és rugalmatlan rendszer. A rendelkezés számos problémát vet fel: megnövekszik a hallgatók számára a csúszás veszélye – különösen igaz ez a természettudományos tárgyakra; a csúszások miatt a hallgatói létszám az alsóbb évfolyamokon megsokszorozódik, ami tovább nehezíti a gyakorlatok kérdését (az intézmények számára már most is nagy problémát jelent a hallgatók szaktárgyi tanítási gyakorlatának és összefüggő egyéni iskolai gyakorlatának koordinálása, a rendelkezés pedig

további nehézségeket eredményezhet); a képzés osztatlan mivolta már így is megkérdőjelezhető, a 150 kredittel azonban tovább tördelnénk az egységet; vannak olyan szakpárok, ahol a mintatanterv szerint nincs is meg a 150 kötelező szaktárgyi kredit.

Felvetették a hallgatók, hogy a második féléves tanítási gyakorlat során ellentételezést nem kapnak az elvégzett munkáért, ugyanakkor az egyenlőtlen kreditelosztás miatt pedig tanulmányi ösztöndíjra sincs esélyük, így ez nagy megterhelést jelenthet a családok számára. Egyúttal túl hosszú a képzési idő, és nincs arányban a gyakorlati és az elméleti oktatás, a felszólalók szerint nagyobb hangsúlyt kellene fordítani a gyakorlati képzésre és a módszertani megújulásra.

Szintén több állomáson felmerülő téma volt a 2020-ban bevezetésre kerülő kötelező nyelvvizsga kérdése és – ezzel szorosan összekapcsolódva – a nyelvi tanárképzés minősége.

A fórumokon előkerült, hogy a jelenlegi rendszer nem ad elég szakmai és gyakorlati alapot a leendő nyelvtanároknak, amit az iskola világában a diákok többsége érzékel.

A jelenlegi nyelvoktatás minőségét több helyen a „tragikus” jelzővel illették.

16.3. Fórumkép

„Jó lenne már a tanárképzést a fontosságát megillető helyen kezelni, olyan mintha kísérleti lovakként kezelnének minket.”

16.4. Jövőkép

A tanári pálya vonzó, a képzésben résztvevők megkapják azt a tudást, valamint elsajátítják azon készségeket, amelyek segítik őket pályájuk során és a tanítás iránt elkötelezett pedagógussá válnak.

16.5. Megoldási javaslatok

- A felsorolt aggályokat és a képzés színvonalának fenntartását figyelembe véve javasoljuk a 150 kredites határ újragondolását, és 120 kreditre való lecsökkentését.

- A pályaalkalmassági vizsgálat jelenlegi rendszere egészüljön ki tanári kompetenciákat mérő teszttel, melynek célja, hogy az egészségügyi alkalmasság mellett bővebb képet kapjunk a felvételizőről. Ezek alapján hozza meg a bizottság döntését: “megfelelt” vagy “fejlesztésre szorul”.
 - A “fejlesztésre szoruló” hallgatók számára az első két aktív félévben felzárkóztató tantárgy vagy tantárgyak kerülnének beiktatásra kötelező jelleggel, azon hallgatók, akiknek a megszabott határidőig nem sikerül teljesíteni a kurzust, nem folytathatnánk tanulmányaikat a tanárképzésben.
- A nyelvi tanárképzés módszertani fejlesztése, az elsajátítandó készségek, ismeretek átgondolása.

17. KÜLFÖLDÖN TANULÓ MAGYAR DIÁKOK

17.1. Helyzetkép

Az EUROSTAT adatai alapján a külföldi felsőoktatási intézményt választó magyar hallgatók száma 10.000 főre tehető, vagyis a külföldön való továbbtanulás egyre népszerűbb. 2017-ben a három legfőbb célország Németország, Ausztria és az Egyesült Királyság, de az Amerikai Egyesült Államokban is közel 800 hallgató tanul jelenleg. A hallgatók elsősorban a nemzetközi oktatás magas minősége miatt választják a külföldi képzési helyeket, jövőjüket néhányan a későbbiekben is külföldön képezik el. A külföldi képzés a közép- és felső középosztálybeli hallgatók számára érhető el. Bár többen diákhitelből és ösztöndíjakkal fedezik kiadásuk egy részét, a jelentős szülői támogatás nélkül nem valósulhatna meg a külföldi tanulmányuk. Fontos megemlíteni, hogy a külföldön tanuló hallgatók jelentős része az elit gimnáziumokból kerül ki.

17.2. Állomáskép

A külföldi magyar felsőoktatási közösség az Egyesült Királyságban szervezte meg magát intézményesült formában, így a #Jövőkép Program külföldi állomásaként Cambridgeben, Oxfordban és a londoni UCL-en kerestük meg az ott tanuló hallgatókat. A hallgatók tandíjukat brit diákhitelből fedezik, melyről egyelőre nem tudni, hogy a Brexit után is elérhető marad-e a magyar hallgatók számára. A magyar diákok az egyetem által akkreditált „society”-ben alkotnak közösséget, minden nyarat Magyarországon töltenek. Elmondásuk alapján nyaranta szívesen részt vennének hazai szakmai gyakorlatokon, azonban ezzel problémák adódnak. A hallgatók beszámolóí szerint ettől a munkaadók jogszabályi korlátokra hivatkozva elzárkóznak, hiszen szerintük csak a magyar felsőoktatási intézményben jogviszonnal rendelkező hallgatók számára biztosított a szakmai gyakorlatokon való részvétel lehetősége. A hallgatók szerint Magyarországra történő hazatérésüket nehezíti, hogy kapcsolatrendszerüket már a külföldi felsőoktatási intézményben építik ki, így itthon nem rendelkeznek kellő ismeretséggel ahhoz, hogy a számukra legmegfelelőbb helyen helyezkedjenek el tanulmányaik lezárása után. Megfogalmazódott ezért, hogy

szívesen részt vennének a magyar hallgatói élet döntéshozatali mechanizmusában, azonban anyagi lehetőségeik korlátozottak a folyamatos hazautazás tekintetében. Az Egyesült Királyságban élő hallgatók az Új Nemzedék Központ londoni irodájától és Magyarország Londoni Nagykövetségétől is számos támogatást kapnak. Arról azonban egyik szervezetnek sincs pontos információja, hogy hány magyar hallgató is tanul az egyes egyetemeken, hiszen érthetően adatvédelmi okokból az intézmények nem adják ki ezen adatokat, mely probléma által a magyar „society”-k sem működhetnek teljes létszámmal.

17.3. Fórumkép

„Szeretnék Magyarországon tovább tanulni, de külföldön kedvezőbbek a lehetőségek.”

„Szeretnék Magyarországon szakmai gyakorlatot végezni, azonban erre nem minden esetben van lehetőségem.”

„Hazatérnék Magyarországra tanulmányaim végét követően, de csak a családalapítás miatt.”

17.4. Jövőkép

A külföldön tanuló hallgatók kapcsolatban állnak a magyar felsőoktatás szereplőivel, együttműködésük tovább segíti nemzetünk gyarapodását.

17.5. Megoldási javaslatok

- A külföldi felsőoktatási intézményekben tanuló magyar hallgatók számára a Magyarországon történő szakmai gyakorlat lehetőségének kiszélesítése, hallgatók és munkaadók tájékoztatása a jelenlegi lehetőségekről.
- Stratégia készítése a külföldön tanuló magyar hallgatók hazatérésének ösztönzésére.
- Intézményesített hallgatói önszervezési keretek biztosítása, kapcsolat a magyarországi intézményrendszerrel.
- Brexitet követően a Diákhitel2 kiterjesztése, hogy az a külföldi felsőoktatási intézményekben tanuló hallgató számára is elérhető legyen.

18. KÜLHONI HALLGATÓK

18.1. Helyzetkép

A #Jövőkép Program és Külhoni Program együttműködésének keretében nagy figyelmet fordítottunk a külhoni magyar hallgatók véleményének megismerésére is. Ennek érdekében felmérést végeztünk egy általános hallgatói problématerkép kialakítása céljából, valamint két intézményben látogatást tettünk.

A felmérés egy online kérdőív kitöltésével történt, amiben 13 külhoni szervezet (Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Partium, Vajdaság) vett részt. A kérdőív segítségével igyekeztünk minél pontosabb képet kapni a külhoni magyar hallgatók bekerüléséről a felsőoktatásba, a hallgatói ösztöndíjakról, a kollégiumok helyzetéről, az oktatói felelősségről és munkáról, az oktatás színvonaláról, a tudományos életpálya lehetőségeiről és az intézmények infrastrukturális állapotáról.

18.2. Kérdőívkép

A diákoknak problémát jelent a középiskolai tanulmányaikban a többségi nyelv ismeretének hiánya, továbbá a közoktatás gyenge színvonala. A többségi nyelv minőségi oktatásának rendezése a mai napig nem történt meg, amelynek köszönhetően a magyar diákok jelentős hátránnyal indulnak a felsőoktatási jelentkezéskor a többségi nemzethez tartozó diáktársaikkal szemben. Ezen hátrány jelentősége végigkíséri őket a felsőoktatáson át egészen a munkavállalásig.

A nyelvi akadályok miatt a magyar nyelvű képzésekre jelentkeznek, vagy Magyarországon folytatják felsőoktatási tanulmányaikat. Említést kell tenni arról a problémáról, hogy a magyar nyelvű képzések esetében viszonylag szűk a képzési lehetőségek száma, továbbá hogy a képzésekben való részvétel esetén a magyar hallgatók többségi nyelvi ismereteinek hiánya tovább mélyül, hiszen nem csak az általános többségi nyelvet nem gyakorolják, hanem az adott szaknyelvet sem tudják kellő mértékben elsajátítani.

Ennek okán egyre többen hagyják el szülőföldjüket, hiszen elhelyezkedésük tekintetében hátrányba kerülnek a többségi nemzethez tartozókkal szemben.

Problémaként merült fel az is, hogy a középiskolai diákok nem részesülnek megfelelő tájékoztatásban az adott ország felvételi eljárásáról vagy a felsőoktatásban megjelenő ösztöndíjakról. Számos esetben történik meg az, hogy a diákok hamarabb értesülnek a magyarországi lehetőségekről, mint szülőföldjük felsőoktatásáról. A nyelvi problémák mellett megjelennek a „kettős képzés” problémái is. A magyar nyelvű középiskolák tananyagai számos tantárgy esetén egyszerre követelik meg a magyarországi és az adott állam által előírt tananyag ismeretét. Emiatt több diáknál előfordul, hogy egyik tananyagot sem tudja kellő mértékben elsajátítani.

Ezzel párhuzamosan általánosságban kijelenthető, hogy a szomszédos országokban az érettségi alapvető elvárása az adott állami nyelv ismerete, továbbá az azon a nyelven történő vizsgázás, azonban az anyanyelven történő vizsgázásra csekély lehetőség biztosított.

Ösztöndíjak tekintetében a visszajelzések egyöntetűen azt mutatják, hogy a legnagyobb problémát az egységes tájékoztatási felület hiánya okozza: hatalmas igény lenne egy könnyen átlátható és kezelhető felületre, ahol minden magyar állami és uniós pályázat elérhető lenne.

Fontos lenne továbbá, hogy mindezen lehetőségekről sokkal aktívabb tájékoztatást kapjanak a hallgatók nem csak online, hanem offline formában is.

A tanulmányi ösztöndíjak alacsony mértéke a külhoni magyarok körében is felmerült.

A kitöltők jelezték, hogy jelentős terhet jelent a magyar hallgatói közösségekért dolgozó fiatalok számára, hogy semmilyen közéleti ösztöndíjban nem részesülhetnek. Emellett a hallgatói szervezetek semmilyen normatív támogatásban nem részesülnek saját intézményüktől, ebből fakadóan kiszolgáltatott helyzetben vannak minden téren.

Az uniós csatlakozásnak és a magyar állami ösztöndíjnak köszönhetően a hallgatók számos mobilitási programban vehetnek részt.

Mindezekkel kapcsolatban problémaként a már említett gyenge tájékoztatást említik, továbbá azt, hogy a mobilitási programok bírálati során a tanulmányi átlag értékelése nincs differenciálva egy-egy képzés nehézsége szerint. Nehezebben tud érvényesülni egy „erősebb” képzésben részt vevő hallgató egy átlagosan könnyebb képzésben tanulókhöz képest.

A visszajelzések azt mutatják, hogy a műszaki és természettudományi képzésben részt vevő hallgatók esetében érdemes lenne megerősíteni a rövid, egy-két hetes szakmai gyakorlatok támogatását, továbbá ezzel párhuzamosan egy egységes kutatási- és műszeradatbázis létrehozását szorgalmazzák, amelyen keresztül összehangolhatóvá válhatnának a magyar intézményekben folyó hallgatói kutatások és szakmai projektek – távolságtól függetlenül.

Lakhatás tekintetében elmondható, hogy az állami és a külhoni magyar felsőoktatási intézmények kollégiumai a városi albérletárhoz képest jóval olcsóbbak és megfizethetőbbek. A magyar intézmények kollégiumainak állapota szinte mindenhol jó minőségű.

A visszajelzések alapján két probléma merül fel a kollégiumok kapcsán. Az egyik, hogy a férőhelyek szűkösek, így csak kevés hallgató tud részesülni kollégiumi elhelyezésben. A másik pedig, hogy általános problémaként jelenik meg a megfizethető, minőségi étkezési lehetőségek hiánya, továbbá a korlátozott internet-hozzáférés.

Ezek mellett a legtöbb intézményben nincsenek karrierirodák, hallgatói tanácsadások, megfelelő internetelés, fénymásolási és étkezési lehetőség.

Számos helyen felmerül az intézményi akkreditáció problémája, melynek egyik legfőbb oka, hogy a külhoni intézmények ezidáig nem tudtak kitermelni megfelelő saját oktatói réteget. Ennek legfőbb oka, hogy a doktorandusz hallgatók Magyarországot választják tanulmányaik folytatásához, és vissza már nem térnek szülőföldjükre.

Sok esetben megtörténik, hogy egy-egy magasabb tudományos minősítéssel rendelkező oktató nevével meghirdetett tárgyat valójában tanársegédek oktatnak, nem megfelelő színvonalon.

Az sem ritka, hogy a magyarországi oktatóval meghirdetett tárgyat – az előzetes órabeosztástól függetlenül – az adott oktatóhoz igazítva, tömbösítve tartanak meg, ezért előfordulhatnak olyan esetek, mikor a hallgató egy nap távolmaradása miatt egy féléves anyagrészről marad le.

A képzéshez kapcsolódó intézményi felszereltség tekintetében megállapítható, hogy a külhoni magyar felsőoktatási intézmények összességében jól felszereltek és jó állapotban vannak.

A visszajelzések alapján rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a Magyarország Kormánya által fenntartott vagy támogatott felsőoktatási intézmények mindegyikében legyen kötelező működtetni az oktatói munka hallgatói véleményezésének rendszerét, amelyek eredményeit minden esetben kötelezően hozza nyilvánosságra az adott intézmény.

A többségi nyelv és szaknyelv ismeretének hiánya a képzésekben is jelentős problémákat jelent. Számos állami intézményben a magyar hallgatók intézményi adminisztrációja állami nyelven történik.

Ezen dokumentumok megfelelő kitöltésében sok esetben nem kapnak segítséget, így a hallgatók jelentős része már felsőoktatási tanulmányai megkezdésénél jelentős nyelvi akadályokba ütközik.

A magyar nyelvű képzésben részt vevő hallgatók nagy részénél tapasztalható, hogy tanulmányaik alatt nem tudják elsajátítani – kellő mértékben – az adott állam tanulmányokhoz szükséges szaknyelvét, ennek köszönhetően lehetőségeik beszűkülnek a tudományos munka tekintetében, hiszen csak a magyarországi vagy magyar nyelvű tudományos kutatásokhoz tudnak csatlakozni.

Több intézmény nem rendelkezik megfelelő kapcsolati hálójával szakmai gyakorlatok tekintetében, és nem is törekszik szakmai gyakorlati helyeinek bővítésére.

Ezzel párhuzamosan problémaként jelenik meg, hogy nem részesül állami támogatásban a gyakorlati helyet adó munkáltató. A visszajelzések azt mutatják, hogy nagy igény lenne arra vonatkozóan, hogy a szakmai gyakorlatokat be lehessen építeni a különböző mobilitási programok keretei közé, továbbá érdemes lenne egy kárpat-medencei szakmai gyakorlati adatbázist létrehozni,

amelyhez minden magyar hallgató és felsőoktatási intézmény az adott területen hozzáférhetne.

A szakmai gyakorlatok mellett létre kellene hozni egy külhoni diákszövetkezeti rendszert, hiszen a szomszédos államok egyikében sincs jogi kerete a diákmunka-vállalásnak, illetve a cégek a legkevesbé sem motiváltak ezen keretek megteremtésében, hiszen adókedvezményekkel sem jár a hallgatók munkáltatása ezen országokban.

Állandóvá kellene tenni a külhoni intézményekben is a képzési és kimeneti követelmények felülvizsgálatát.

Infrastruktúra tekintetében megállapítható, hogy a határon túli magyar intézmények – egy-egy kivétellel – jó állapotban vannak és a magyarországi intézményekhez képest jól felszereltek.

Ugyanakkor számos visszajelzést kaptunk arra vonatkozóan, hogy a hallgatói szolgáltatások minősége és megléte elmarad a magyarországi átlaghoz képest. A hallgatók szinte minden intézmény tekintetében jelezték a hallgatói szolgáltatások hiányát, kezdve a karrierirodák hiányától egészen az étkezési lehetőségek hiányáig.

Megállapítható továbbá, hogy sportolási lehetőségek tekintetében óriási lemaradásban vannak a határon túli intézmények. A hallgatók tanulmányaik alatt szinte semmilyen, az intézmény által biztosított sportolási lehetőséghez nem férnek hozzá.

18.3. Jövőkép

A határon túli magyar területeken az oktatási rendszer képes megfelelő feltételeket, szolgáltatásokat és képzést teremteni a magyar hallgatók számára, hogy azok semmilyen hátrányba ne kerüljenek a többségi nemzethez tartozókkal szemben.

18.4. Megoldási javaslatok

- Támogatni szükséges az idegennyelvi (állami nyelvi) képzések létrehozásához szükséges tankönyvek előállítását, továbbá támogatni szükséges anyagilag az adott többségi nyelv oktatását középiskolai keretek között.

- Motiválni kell a határon túli magyar felsőoktatási intézmények csatlakozását a hallgatói szervezetek tanulmányi tájékoztató körútjához.
 - Szükséges létrehozni egy egységes, könnyen kezelhető online tájékoztatási felületet.
- Javasoljuk, hogy a Kormány a hallgatói szervezetekkel együttműködve hozzon létre egy olyan online felületet, amelyen keresztül a hallgatók könnyen tájékozódhatnak (akár személyre szabva is) a meglévő ösztöndíjakról.
- A hallgatói szervezetek tagjaira vonatkozóan kerüljön kiírásra egy közéleti ösztöndíjkeret, amelyre a hallgatói szervezetek pályázhatnak, és ezáltal célzott támogatásban részesíthetnék tagjaikat.
- Kerüljön beépítésre egy, a hallgatói önkormányzatokat támogató normatív támogatási rendszer.

- A mobilitási ösztöndíjak számításának módjában vegyék figyelembe egy-egy adott szak nehézségét (hallgatói átlag), és ehhez mérten értékeljék az adott szak pályázójának tanulmányi eredményét.
- Kerüljön megalkotásra egy egységes, online, kárpát-medencei műszeradatbázis, amelyen keresztül az egy-egy azonos szakterületen kutatást végző hallgatói csoportok egyeztetethetik adataikat, továbbá szakmai kapcsolatokat teremthetnek egymással.
- Új magyar kollégiumok létrehozása szükséges, továbbá a meglévők fejlesztése a külhoni területeken.
- Kerüljön kötelezően beépítésre minden magyarországi kollégiumi szabályozás és infrastrukturális követelmény, annak érdekében, hogy a határon túli hallgatók azonos szolgáltatásokhoz férjenek hozzá, mint a magyarországi hallgatók.
- A vendég előadók oktatását hasonló következetességgel felügyelje az adott intézmény, mint a helyi oktatókét.
- A felsőoktatásba bekerült hallgatók esetén is kérjük az állami nyelv idegen nyelvként való emelt óraszámú képzését és az ehhez szükséges tankönyvek előállítását.
- Magyarország Kormánya intézményi támogatásai kapcsán tegye kötelező támogatási feltétellé OMHV-rendszer bevezetését és azok éves eredményeinek nyilvános elérhetőségét.
- Támogatni szükséges a szakmai gyakorlatok mobilitási programokba történő integrációját, ezáltal segítve a magyar hallgatók mozgását a Kárpát-medencében és lehetőséget teremtve arra, hogy a hallgatók ne csak az adott ország területén végezzenek szakmai gyakorlatot.

- Kerüljön kialakításra egy online adatbázis, melyen keresztül a hallgatók szakmájukhoz igazítva kereshetnének szakmai gyakorlati helyeket a szomszédos országok területén.
(Tehetségportál)
- A hallgatók mindennapi igényeinek felmérését kezdjék meg az intézmények, ennek eredményeit pedig építsék bele az intézményfejlesztési terveikbe.
- Célzott beruházások fejlesztések a minőségi oktatás fejlesztése érdekében.
- Átfogó sportinfrastruktúra-fejlesztési stratégia kidolgozása.
- Közös gondolkodás a hallgatókkal az intézményrendszer működtetése tekintetében is.

19. EGYÉB FELVETÉSEK, PROBLÉMÁK

Az országjárás során egyes intézményekben olyan egyedi problémák is felszínre kerültek, melyek képzési és intézményi specifikumokként foghatóak fel.

19.1. BME

„Felülről vagy alulról szerveződő egyetem?": Mind a mai napig nem rendeződött megnyugtatóan a GTK sorsa, hiszen jelen pillanatban a kari választott képviselőknek azzal kell szembenézni, hogy Józsa János az intézmény rektora egy olyan személyt nevezett ki a kar élére, aki jelentősen alul maradt a kari tanácsi szavazáson. Ez a helyzet nem segíti az oktatás nyugodt körülményeinek visszaállítását, mert fenntartja a hónapok óta tapasztalható bizonytalanságot, és a konfliktust csak tovább mélyíti.

19.2. CEU

Két állomáson került szóba a KEE/CEU-ügy, elsősorban a döntéshozatal módja kapcsán, valamint a hazai elitképzés jövőjét illetően.

19.3. AGRÁR

Az év elején napvilágot látott egy felsőoktatási agrárstratégia gondolata. A stratégia napirendről való lekerülése után a következő hangzott el a fórumon: „Ha ez se lesz, mi lesz az intézmény fejlesztésével?”. Az intézményi hallgatói képviselők szerint a stratégiától függetlenül több mint létfontosságú az intézményt fejlesztő források bevonása – minden szempontból – illetve nagy szüksége van egy világos vízióra a területnek.

19.4. NKE

Sajátos helyzetben vannak a katonai hallgatók, hiszen pl. a katonák kettős jogviszonyban, egyszerre tisztjelöltként és hallgatóként tanulnak. A hierarchikus rendből adódó sajátosságokon túl a két terület közötti összhang megteremtése terén is szükségesek előrelépések.

19.5. Szakmai gyakorlatok

Három fórum alkalmával került hosszán szóba a szakmai gyakorlatok kérdése, két megközelítésben. Az egyik a díjazás, az ösztöndíj helyzete, a másik pedig az elvégzendő feladatok szakmaisága és gyakorlati relevanciája volt, amelyek felett az intézmények többsége jelenleg nem gyakorol kellő kontrollt.

19.6. Megoldási javaslatok

- Meg kell vizsgálni a hazai intézményrendszer jelenlegi működési kereteit.
- Legyen garancia a felsőoktatási szereplők számára arra vonatkozóan, hogy a jövőben nem maradnak ki a döntéshozatali előkészítések során.
- Szükséges legalább egy részleges stratégiai beavatkozás az agrártudományi területen.

- Felül kell vizsgálni a szakmai gyakorlatok jelenlegi szabályozását.
- Ellenőrzéseket kell tartani a szakmai gyakorlati helyeken, hathatósabb minőségbiztosításra van szükség.
- Duális képzésre van szükség az agrár területen.